

Sinä kylmänä joulukuun alun iltana lumi oli kietonut vaippaansa koko Edinburghin. Likaiset kadut loistivat kuin vastapestyinä, ja jopa kivihiilen mustuttamat seinät tuntuivat hehkuvan.

Siellä täällä näkyi köynnöksiä ja muita joulukoristeita, sähkövalot loistivat suurimpien liikkeiden näyteikkunoissa, ja jonkinlainen hilpeä hyväntuulusuus tuntui saaneen koko kaupungin valtaansa. Kadulla kulkevilla aikuisilla oli kannettavanaan salaperäisiä kasseja ja kääröjä, ja kelkkamäkeen kiiruhtavat lapset lallattivat joululauluja mennessään.

Betty Stewart astui ulos käsityöliikkeestä syli täynnä paketteja. Hän oli vähän järkyttynyt siitä rahasummasta, jonka oli juuri syytänyt kyseisen myymälän kassaan. Ottaen huomioon, etteivät käsityöt olleet koskaan kuuluneet tytön lempipuuhiihin, hän ei voinut käsittää, miksi oli sortunut niin moniin kankaisiin ja lankoihin.

Hän oli mennyt myymälään, koska Chrissy oli kutsunut heidät kaikki luokseen joululahjavalvojaisiin seuraavana iltana, ja hän tarvitsi hiukan lisää vihreää lankaa pöytäliinaan, jota kirjoi Mary-sisarelleen. Mutta hän oli totisesti ostanut aika paljon muutakin! Se oli aivan hullua, sillä hän ei kuitenkaan ehtisi ommella enää mitään muuta ennen joulua, ja lopulta juoksisi hiukan ennen junan lähtöä ostamaan kaikille kirjoja ja karamelleja.

-Ehkä minä voin myydä näistä osan tytöille, hän mutisi puoliääneen koettaessaan saada ostoksistaan paremman otteen. Se ei onnistunut, vaan pari ruskeaan paperiin käärittyä pakettia putosi lumiselle kadulle.

-Saanko häiritä yksinpuheluasi? kysyi joku Bettyn vierestä, ja punatukkainen herrasmies kumartui nostamaan pudonneet tavarat. -Oletko ryhtynyt kulkukauppiaksi, vai miksi kannat mukana tällaista valikoimaa?

Betty ei ehtinyt vastata mitään, kun hänen otteensa lopuistakin kääroistä lipesi. Duncan Fleming alkoi nauraa.

-Kuulehan, Sappho, hän sanoi, -oletko koskaan kuullut

ostoskasseista? Oikein näppärä keksintö. Niitä käytetään silloin, kun on paljon kannettavaa.

-En minä *tarkoittanut* ostaa kuin vähän lisää vihreää muliinilankaa, Betty mutisi ja aikoi ryhtyä kokoamaan omaisuuttaan. -Mutta siellä oli niin paljon sieviä asioita!

-Annahan kun minä. Duncan esti häntä kyykistymästä. -Kas näin. Hän poimi näppärästi sormiinsa jokaiseen pakettiin solmitun narulengin, josta niitä oli tarkoitettu kannettaviksi. - Onko minun ymmärrettävä tämä niin, että aiot tulla huomenna Chrissyn lahjavalvojaisiin?

-Tietysti minä olen tulossa, ja Rosie myös. Betty ojensi kätensä. -Kiitos, minä selviän kyllä nyt!

-Olet varmaan menossa Charlotte Squarelle? Duncan kysyi aikomattakaan antaa ostoksia Bettylle. Sen sijaan hän tarjosi käsivartensa. -Ehkä on parempi, että saatan sinut. En oikein tiedä, onko ostoksillesi hyväksi, jos aiot potkia ne kotiin pitkin katuja.

Betty tirskahti. Hän oli luullut, ettei Duncan tänä iltana pääsisi myymälästä, ja oli nyt iloisesti yllättynyt. Kulunut syksy, jonka aikana he eivät aikoihin olleet puheväleissä — miksi, sitä Betty ei tahtonut tarkemmin muistella, koska se toi hänen mieleensä levottomia ajatuksia — oli ollut hyvin ikävä, ja hän huomasi nauttivansa nyt Duncanin seurasta vielä enemmän kuin ennen.

Kaduilla oli tungosta, mutta näin joulukuussa sekin tuntui vain mukavalta. Ensimmäiset rautatammen ja mistelin oksat olivat ilmestyneet kukkakauppoihin, ja lelukaupan ikkunan edessä seisoivat lauma lapsia nenät lasiin painautuneina tuijottamassa leikkijunaa, joka kiersi loputonta reittiään pienen metsäisen kumpareen ympäri, ja ihmeellistä nukkea, jolla oli kultaiset korkkiruuvikiharat ja jonka silmät olisivat menneet umpeen, jos sen olisi saanut ottaa syliin ja laittaa maata.

-Eikö ole ihmeellistä, miten sitä jouluna muuttuu itsekin aivan kuin lapseksi jälleen, Betty sanoi heidän pysähtyttyään hetkeksi seuraamaan lasten innostusta. -Usko tai älä, mutta olen kotiin päästyäni varmasti lumisotasilla kaksosten ja

pikkutyttöjen kanssa!

-Koska sinä lähdet? Duncan kysyi huolettomasti.

-Seminaarin lukukausi päättyy vasta juuri joulukuksi, Betty sanoi. -Minun on niin ikävä kotiin, että epäilen hyppääväni yöjunaan!

-Vai niin. Sinulla on varmasti tiedossa hauska loma.

-Tietysti se on hauska! Joulukuusi on aina. Huomaamattaan Betty otti pari tanssiaskelta, ennen kuin tajusi, ettei se sopinut seminaariopiskelijalle keskellä pääkaupunkia. -Mitä sinä aiot tehdä jouluna?

Duncan kohautti olkapäitään.

-En kai mitään erityistä. Syön liikaa ja riitelen Chrissyn kanssa, kun joudumme olemaan liian kauan neljän seinän sisällä.

-Ettehan te koskaan riitele! Betty naurovi. Kaupungin hilpeä surina oli saanut hänet niin valtaansa, että hän ei voinut ottaa mitään vakavasti. -Etkä sinä ehdi kotona istua. Chrissy kertoi, että tiedossa on monet kutsut ja tanssiaiset.

-Hänellä onkin seuralainen, jonka kanssa niihin mennä.

-Duncan, älä nyt ole typerä! Betty pysähtyi. -Et kai sinä jätä menemättä huvituksiin sen tähden, etten minä ole täällä? Kaupunki on täynnä tyttöjä!

-En minä *heillä* mitään tee, Duncan sanoi hiljaa.

Betty avasi suunsa vastatakseen jotakin, punastui vähän ja vaikenä. He pysähtyivät taas ja jäivät katselemaan lapsia, jotka laskivat puiston rinteitä kelkkoineen ja suksineen. Sitten Betty päätti, että keskustelu piti saada vaarattomammille urille.

-Mikä on sinun paras joulumuistosi? hän kysyi.

Duncan hätkähti vähän, kuin olisi ollut ajatuksissaan jossakin kaukana.

-Joulumuistoko?

-Niin! Jouluna kaikki kertovat toisilleen joulumuistoja lapsuudesta. Isä kertoo aina jossakin vaiheessa joulupäivää saman tarinan siitä, miten hän pikkupoikana otti luvatta mukaansa joulukirkkoon pallon, jonka oli saanut lahjaksi. Se oli hänen ensimmäinen oikea kumipallonsa, eikä hän malttanut

jättää sitä kotiin. Kun hän salaa leikki sillä penkissä, se lipsi hänen käsistään ja lähti kierimään pitkin lattiaa, ja mitään ajattelematta hän ja Geordie-setä liukuivat alas penkiltä ja lähtivät ryömimään sen perään.

-Sen minä olisin tahtonut nähdä, mutisi Duncan. Hänen oli vaikea ajatella Bettyn arvokasta tuomari-isää, jonka kanssa hänellä oli ollut edelliskesänä pitkä ja vakava keskustelu tämän tyttäreensä liittyen, ryömimässä Glen Longin kirkon penkkien alta.

-Isoäiti ja isoisä olivat keskittyneet saarnaan ja huomasivat poikien kadonneen vasta siinä vaiheessa, kun alkoivat ihmetellä kirkon etuosassa istuvien levotonta liikehtimistä, Betty jatkoi. - Samassa saarnatuolin juurelle putkahti etummaisesta penkin alta ensiksi pallo ja sen jälkeen kontallaan isä ja hänen perässään Geordie-setä. Isoisä oli kuulemma aina nopealiikkeinen, mutta kertoman mukaan hän ei ollut koskaan liikkunut niin vikkelästi kuin silloin, kun hän syöksähti penkistä käytävälle, sieppasi pojan kumpaankin kainaloonsa ja marssi ulos antaakseen näille tukkapöllyä.

-Meillä kaikilla on omat tragediamme, Duncan totesi myötätuntoisesti.

-Se olisi voinut olla tragedia, sillä isoisä oli kauhean äkkipikainen mies, Betty huomautti. -Mutta kaipa hänkin muisti olleensa joskus pikkupoika! Sillä jumalanpalveluksen päätyttyä isoisä etsi pallon kirkon nurkasta, jonne se oli päätynyt, ja antoi sen takaisin isälle. Niin että tarinalla on onnellinen loppu!

-Vai niin. Duncan hymyili. -Vai joulumuistoja. Hänen hymynsä syveni nauruksi.

-No? Betty puristi hänen käsivarttaan. -Nyt minä haluan kuulla!

Duncanin harmaat silmät tuikkivat, kun hän katseli leikkiviä lapsia.

-Jos sinua todella kiinnostaa, Sappho. Hän mietti hetken. - Minähän olin ainoa lapsi viisivuotiaaksi. Eikä minulla ollut sellaista serkkujen armadaa kuin sinulla. Äitikin on ainoa lapsi

ja hänen vanhempansa olivat jo kuolleet. Isän sisar, Bertha-täti, oli lapseton. Minä olin suvun ainoa pienokainen, ja voit kuvitella, mitä se merkitsi.

-Hemmottelua? Betty sanoi toiveikkaasti.

-Hemmottelua sanan kaikissa merkityksissä. Olin perintöprinssi, jonka ilahduttamiseksi ei mikään ponnistus ollut liian suuri. Jouluiina ja syntymäpäivinä saamieni lahjojen pino oli korkeampi kuin minä itse. Vanhin muistikuvani taitaa olla siltä joululta, kun olin neljän. Istuin olohuoneen lattialla, jossa ei ollut jalan sijaa, kun se oli kuusen luota takan luo ja ovelta sohvan luo lelujen ja lahjapaperien kuorruttama. Aloin itkeä, eikä kukaan ymmärtänyt, minkä tähden, kun olin saanut itselleni lähestulkoon koko lelukaupan.

-Minkä tähden sitten? Betty kysyi.

-En sitä itse silloin tajunnut, mutta jälkikäteen mietin, että ehkä mikään ei enää tuntunut siinä tilanteessa miltään. Ajattele nyt, Sappho, jos kaikki toiveesi täytetään! Mitä sinä sitten enää toivot?

-Totta, Betty myönsi vähän haikeana ajatellessaan sitä hyvin sievää turkismuhvia, jota oli eräänä iltana ihailut Jennersin ikkunalla.

-No, seuraavana syksynä minun koko maailmani mullistui, Duncan jatkoi. -Eräänä iltana, kun minun olisi pitänyt jo mennä nukkumaan, äiti ja isä olivat hyvin levottomia. Sitten isoäiti ja isoisä ilmestyivät meille – isoisäkin eli vielä silloin – ja veivät minut mukanaan. Se oli tietysti mieluisa yllätys, sillä heidän luonaan Lady Stair's Closessa minä en ollut enää vain perintöprinssi, vaan itsevaltiias vailla mitään rajoja.

-En tiennytkään, että olet ollut *niin* pilalle hemmoteltu! Betty puuskahti puoleksi närkästyneenä. -*Sinun* olisi pitänyt kasvaa keskivaiheilla kymmenpäistä sisarussarjaa!

-Minä olisin mieluusti kasvanut, Duncan sanoi puoleksi itsekseen, -ja ehkä siksi haaveilenkin, että minulla on joskus paljon omia lapsia.

Betty hengähti vähän muistaessaan, miten Duncan oli kertonut haaveistaan kosiessaan häntä edellisenä kesänä. Hän

tunsi vaistomaista halua temmata kätensä irti nuoren miehen käsivarrelta, mutta sai hillityksi itsensä. Oli parempi olla kuin ei olisi huomannut mitään.

-Mitä sitten tapahtui? hän sen sijaan kysyi.

-Arvaat tietysti! Minä en päässytäkään kotiin seuraavana päivänä, kuten olin luullut. Aloin pian ihmetellä, kun vierailu vain jatkui ja jatkui, vaikka minulla tietysti oli toisaalta hirveän hauskaa. Mutta ikävöin äitiä ja isää enkä ymmärtänyt, mikseivät he tulleet hakemaan minua.

-Kunnes? Betty jatkoi, vaikka tiesi jo.

-Kunnes isä sitten vihdoinkin tuli. Hän oli oikein iloisella mielellä ja sanoi, että kotona minua odottaisi yllätys, josta pitäisin kauheasti. Minä olin aivan varma, että se olisi koiranpentu. Olin toivonut kauan koiranpentua, mutta minulle oli sanottu, ettei sitä voinut ottaa kaupunkiasuntoon.

-Voi Duncan!

Tämä alkoi taas nauraa.

-Joskus ne elämän pettymykset alkavat, Sappho! Kun me tulimme kotiin, ei siellä ollut koiranpentua. Sen sijaan makuuhuoneessa oli kori, josta kuului kitinää. Äiti oli kumartunut korin yli – muistan sen aivan tarkasti – ja käski minun tulla tervehtimään pientä sisartani. Tiedätkö, Sappho, luulen ymmärtäväni, miltä kuninkaista ja keisareista tuntuu, kun he kukistuvat valtaistuimeltaan. Vaikka olin vasta pieni poika, minä *kuulin* sen romahduksen, kun yksinvaltani mureni!

Bettykin alkoi nauraa.

-Poikaparka! hän sanoi myötätuntoisesti. -Mitä sinä teit?

-Minäkö? Duncan virnisti. -Minä ojensin käteni kuin kruunuaan puolustava monarkki, osoitin tuota viheliäistä kitisevää nyyttiä ja kysyin ääni loukattua kunniaa väristen: ”Mikä tuo on?” Äiti ja isä olivat aivan järkyttyneitä. He olivat olleet niin vauvan lumoissa, ettei heidän mieleensääkään ollut tullut, että minulla saattaisi olla jotakin asiaa vastaan.

-Voi sentään, Betty tyrski yrittäen kuulostaa myötätuntoiselta. -Kaipa he sentään sitten käsittivät, miltä sinusta tuntui?

-He yrittivät parhaansa, sitä en ollenkaan epäile. Ja meillä oli siihen aikaan kotiapulainen, joka koetti kaikin tavoin omistautua minulle. Mutta totta kai minä tajusin, etten ollut enää yksinvaltiass. Jos äiti piti minua sylissä, hän laski minut maahan ja meni makuuhuoneeseen heti, kun vauva vähänkin inahti. Jos isä leikki kanssani, hän oli välillä aivan muissa ajatuksissa. Ja jopa rakas Beth keittiössä koetti opettavaisesti muistuttaa, että olin isovelji ja minun pitäisi olla kiitollinen pienestä terveestä sisarestani. Kiitollinen!

Ja Duncan puisti päätään kuin olisi vieläkin tuntenut itsensä loukatuksi.

-Mutta miten tämä liittyy jouluun? Betty kysyi.

-Chrissyhän syntyi syksyllä, ja seuraavat viikot olivat minulle aika surkeaa aikaa. Kuka tahansa meille tulikin, kysyi aina ensiksi vauvasta. Aivan kuin koko maailma olisi pyörinyt vauvan ympärillä — *minun* ympärillänihän sen olisi pitänyt pyöriä! Duncan iski silmää. -Toisaalta tilanne oli edullinen, sillä mustasukkaisuuttani koettiin suitsia vielä pahemmalla hemmottelulla kuin siihen asti. Niinpä näin joulun alla isä nosti minut polvelleen kirjoituspöytänsä ääreen ja sanoi, että kirjoittaisimme yhdessä joulupukille.

-Minä luulin, että sinä kirjoitit silloin jo itse, Betty sanoi.

-Luin kyllä nuoresta, mutta kirjoittamiseni oli kankeaa kouluun asti. Niinpä isä sanoi, että minä voisin sanella, ja hän kirjoittaisi. Aloitimme hyvin juhlallisesti kysymällä joulupukin kuulumisia ja kertomalla — no, sen verran häveliäisyyttä minulla oli, etten tainnut suoraan väittää olleeni kiltti. Taisimme muotoilla sen jotenkin siihen tyyliin, että olin yrittänyt parhaani.

-Joulupukki parka, sanoi Betty. -Millaisia valheita hänelle syödäänkään!

-Sitten minä sanelin lahjatoiveeni, Duncan sanoi, ja hänen silmänsä säihkyivät hillittömästä hilpeydestä. -Isä parka taisi muuttua sitä kalpeammaksi, mitä pidemmälle etenin, sillä eihän hän mikään miljonääri ollut. Mutta mukisematta hän kirjoitti neljä paperia täyteen lahjatoiveitani.

-Neljä paperia? Duncan Fleming, sinähän olit mahdoton!

-Niin olinkin, Duncan sanoi hilpeästi. -Luulenpa, että siinä oli mukana aika paljon nuoren miehen kapinaa. Jos isä olisi sanallakaan vihjannut, etten ehkä saisi kaikkea mitä toivoin, olisin varmasti nostanut hirvittävän metelin. No, kirje tuli valmiiksi ja isä lupasi antaa sen postinkantajalle myymälässä seuraavana aamuna. Mutta minä tiesin, että tärkein toive puuttui vielä.

-Minä en olisi lapsena edes *tiennyt* leluja neljän paperin täytteeksi, saati että jotakin olisi vielä siitä puuttunut, Betty huomautti.

-Ei se puuttuva asia ollutkaan lelu. Kun minut oli laitettu illalla nukkumaan ja äiti ja isä istuivat vielä olohuoneessa, hiivin pyjamassani työhuoneeseen, kiipesin tuolille ja avasin kuoren. Sitten otin isän mustekynän ja raapustin viimeisen arkin loppuun, nimeni alle, suunnilleen näin: *Rakas jolupuki, ole hyvä ja iske vava koliaaksi, kiitos.*

Betty haukkoi henkeään.

-Sitä sinä et tarkoittanut! hän huudahti.

-Varmasti tarkoitin. Katsos, Sappho, perintöprinssit eivät itse hoida salamurhiaan. Minä ajattelin, että joulupukki olisi aivan sopiva likaamaan kätensä. Mutta suunnitelmassani oli yksi heikkous. Se perustui täysin kirjesalaisuuteen, joka petti. Kun isä luki seuraavana iltana äidille toivomuskirjeeni — varmaankin aika epätoivoisena, sillä minä olin todella tottunut saamaan kaiken, minkä toivoin — ja he näkivät jälkikirjoitukseni... Duncan puisti päätään surumielisesti. - Minä sain selkääni, Sappho. Elämäni ensimmäisen kerran.

-Ja se oli sinulle oikein, Betty huomautti.

-Nyt ajateltuna tietysti. Mutta silloin melkein parikymmentä vuotta sitten oikeustajuani loukattiin pahasti. Minähän olin kirjoittanut joulupukille, mitä se äidille ja isälle kuului!

-Totta kyllä, Bettyn oli pakko myöntää totisena. -Saitko sinä sinä vuonna ainoatakaan joululahjaa?

Duncanin silmät tuikkivat taas.

-Että sainko? Jouluaamuna minua odotti tavanmukainen

saaliini, ellei jopa hiukan isompi. Lahjojani ei koskaan edes yritetty sovittaa sukkaan, ne oli asetettu röykkiöiksi kuusen ympärille. Mutta tiedätkös, Sappho, jollakin tavalla se ei oikein tuntunut mukavalta sinä jouluna. Toivottavasti se todistaa, etten ollut vielä kokonaan paatunut! Jos siihen asti olinkin ilman muuta olettanut jollakin tavalla ansainneeni lahjavyöryn, nyt tiesin aivan varmasti, etten ollut.

-Se on lohdullista kuulla, Betty sanoi vähän sarkastisesti.

-Isoäiti ja isoisä tulivat meille joulupäivälliselle. Kun he sitten tekivät lähtöä, minä huomasin, että äiti alkoi kääriä vauvaa viltteihin, aivan kuin olisi ollut viemässä sitä ulos. Minä taisin ihmetellä sitä ääneen, jolloin isoäiti näytti vähän hämmästyneeltä. Hän sanoi heidän tietävän, etten minä pitänyt vauvasta, joten he toteuttaisivat viimeisenkin toiveeni ja veisivät sen pois.

-Sinun isoäitisi? Betty puuskahti.

-Minun hyvin viisas isoäitini. Duncan hymyili. -Joka tunki pojanpoikansa varsin hyvin jo silloin. Isoisä otti Chrissyn syliinsä, ja sen sijaan, että olisi tavalliseen tapaansa varoittanut: ”älä vain pudota häntä, Archie!” isoäiti mietiskelikin ääneen, mihin vauva vietäisiin. Hän taisi jopa mainita jotakin roskalaatikosta. Ja minun vanhempani, hyvin totisina, nyökyttelivät ja vakuuttelivat, että kyllä näin oli parasta.

-Mitä sinä teit? Betty kysyi uteliaisuudesta tikahtumaisillaan. He seisoivat yhä vielä kelkkamäen lähellä ja hänen varpaitaan alkoi palella, mutta tarina oli saanut hänet lumoihinsa.

-Minäkö? Minä raivostuin. Että ne kehtasivat puhua sillä tavalla *minun sisarestani!* Joka ei ollut saanut joulupukilta yhtään leluakaan, muka sillä perusteella, että oli liian pieni. Taisin huutaa kuin hinaaja, ja näköjään hyvin vastahakoisesti äiti ja isä suostuivat siihen, että Chrissy jäi meille. Olin koko illan hapan kuin sitruuna, potkin uusia leikkikalujani pois tieltä ja vaadin saada valvoa sisareni nukuttamista, kun en oikein luottanut siihen, että äiti tekisi sen huolellisesti.

Betty purskahti nauruun.

-Mutta... miten... hän tyrski.

Duncan virnisti.

-Se oli aikamoinen temppu heiltä, hän sanoi. -Joskus myöhemmin isoäiti kertoi sen olleen isoisän ajatus. Kuulemma hänelle oli tehty samoin aikoinaan, kun hän oli ollut mustasukkainen pikkuveljelleen, ja tulos oli ollut täsmälleen sama. He luottivat siihen, että tosipaikan edessä en kuitenkaan olisi valmis luopumaan Chrissyä — tai että vain ylipäättään vastustaisin periaatteesta, hankala kun olin. Mene ja tiedä! Jos olisinkin suhtautunut toisin — en osaa arvata, miten he olisivat siitä selvinneet. Mutta minä taisin saada jonkinlaisen opetuksen, ja sen jälkeen olen suhtautunut Chrissyyn hyvin suojelevasti.

-Rob ja Rose olisivat kuulemma halunneet palauttaa minut Bairdin kauppaan, Betty huomautti, -mutta eivät hekään sentään olisi tahtoneet lyöttää minua *koliaaksi*!

-He eivät olleetkaan ainoita lapsia, Duncan muistutti. -Mutta ei ollut tarkoitukseni jäädyttää sinua niille sijoillesi — tule, jatketaan matkaa.

Oli alkanut sataa lunta, ja hiutaleet kieppuivat katulyhtyjen ympärillä kuin tanssijattaret, ennen kuin laskeutuivat puiden oksille ja heidän takinkauluksilleen. Betty ajatteli sekä kauhuissaan että huvittuneena Duncanin kertomaa lapsuusmuistoa ja hymyili, kun se toi jotakin hänen mieleensä.

-Penni ajatuksistasi, sanoi Duncan. -Tai paremminkin joulumuistosta. Jos se ei ole yhtä pitkä kuin minun, ehdit kertoa sen vielä ennen Charlotte Squarea.

Betty tirskahti.

-Kävellään ylimääräinen kierros, ellen ehdi, hän sanoi, eikä Duncanilla näyttänyt olevan mitään ajatusta vastaan. - Muistelin vain sitä joulua, jolloin olin seitsemänvuotias ja mennyt syksyllä kouluun.

-Ja mitä silloin tapahtui?

-Minulle oli kesällä kerrottu totuus joululahjojen alkuperästä, Betty sanoi. -Äidillä ja isällä oli tapana kertoa se aina ennen ensimmäistä luokkaa, jotta kukaan luokkatovereista

ei pääsisi järkyttämään meitä paljastamalla koulussa, ettei joulupukkia olekaan. Se oli tietynlainen porras kohti ison pojan tai tytön elämää, sillä meitä kaikkia vuorollamme samalla vannotettiin pitämään salaisuus pienemmiltä sisaruksiltamme.

-Ja sinä epäilemättä kykenit vaikenemaan, Duncan sanoi totisesti.

Betty mulkaisi häntä.

-En kerro lainkaan, jos naurat!

-Ei, en minä naura, Duncan kiiruhti vakuuttamaan ja puristi hitusen Bettyyn kättä kainalossaan. Tyttö katsoi häneen monellakin tavalla epäluuloisesti, mutta jatkoi kertomustaan.

-Sinä jouluna minä siis ensimmäisen kerran sain olla mukana laittamassa itse joululahjoja, hän sanoi. -Isä antoi minulle oman kolikkoni, ja äiti vei Rosen ja minut Bairdin kauppaan ostamaan tarpeita kynänpyyhkimiin ja nenäliinalaukkuihin ja mitä nyt sen ikäiset tytöt osasivat tehdä. *Minä* en osannut ommella silloin sen enempiä kuin nykyäänkään — ja jos sinä vain uskallat nauraa...

-Ei, minä en naura, Duncan mutisi tukahtuneesti.

-No, meillä oli Rosen kanssa oikein hauskaa ja jännittävää, kun pidimme omia pieniä lahjavalvojisiamme, Betty jatkoi. -Ja tunsin itseni mahdollottoman isoksi ja tärkeäksi, kun John ja kaksoset höpisivät joulupukista — Jennie oli silloin vasta vauva, ja Marystä ja Elizasta ei vielä aavistettu mitään — ja *minä* tiesin totuuden. Toisin kuin olisi voinut luulla, en ollut laisinkaan pettynyt, kun joulupukki olikin satua. Sen sijaan odotin joulua aivan erityisen jännittyneenä, sillä ensimmäisen kerran sain iloa siitä, että laitoin lahjoja toisille. Mutta sitten Jamie pilasi kaiken.

-Tämä muuttuu jännittäväksi, Duncan sanoi, sillä hän tiesi täsmälleen, miten Betty palvoi vanhinta veljeään.

-Isä otti Jamien mukaansa Fort Williamiin eräänä päivänä, ja palatessa tämä oli hirvittävän salaperäinen, Betty sanoi. -Hän sanoi ostaneensa minulle joululahjan, joka jättäisi kaikki muut varjoonsa. Minä koetin tietysti hillitä itseni, mutta en lopulta saattanut olla noin ohimennen kysymättä, mitä se mahtoi olla.

-Saitko vastauksen? Duncan tiedusteli.

-Oh, vielä mitä! Jamie oli selvästi vain odottanut kysymystäni. Hän alkoi kiusata minua aivan sietämättömästi. Ei ollut sellaista tilannetta eikä asiaa, jonka yhteydessä hän ei olisi nostanut esiin Betin joululahjaa. Välillä hän oli mukamas lipsauttamaisillaan mitä se oli ja aivan viime hetkessä nielaisi sanansa.

-Ja sinä kiehuut uteliaisuudesta, Duncan arveli.

-Tietenkin! Tilanne meni niin pitkälle, että isä jo nuhteli Jamieta ja sanoi, ettei hän saanut kiusata minua. Mutta sekös olisi auttanut! Jamien ei tarvinnut enää sanoa mitään – hän vain katsoi minuun tietyllä tavalla, ja minä tiesin hänen ajattelevan sitä ihmeellistä joululahjaa, jonka kaltaista en olisi koskaan saanut ja jota en koskaan unohtaisi...

-Mitä sinä teit? kysyi Duncan kiinnostuneena. -Sillä voin arvata, ettei tarina pääty tähän.

Betty puisti surullisena päätään.

-Ei, se ei pääty tähän. Sillä kun ruukku kävi kaivolla tarpeeksi useasti, se lopulta halkesi. Minä ryhdyin rikollisiin toimenpiteisiin. Ja aivan kuten sinä ajattelit käyttää likaiseen työhön joulupukkia, minä otin avukseni Johnnien.

-Kerroitko sinä hänelle...

-Tietysti kerroin! Pakkohan minun oli. Se oli ensimmäinen rikkeeni. Kun olin kesällä kuullut totuuden joulupukista, olin luvannut äidille ja isälle, etten paljastaisi sitä Johnille ja kaksosille, aivan kuten Jamie ja Rose ja Rob eivät olleet paljastaneet sitä minulle. Mutta nyt minä mammonan sokaisemana tahrasin veljeni viattomuuden. Eräänä iltana ennen joulua kutsuin hänet lastenkamariin ja kerroin hänelle, ettei joulupukkia ole. Sitten kerroin, mistä lahjat tulevat. Ja lopuksi kerroin tarvitsevani apua.

He olivat jo melkein Charlotte Squarella, mutta päättäväisesti Duncan kääntyi sivukadulle, jonka kautta kulkien matka sopivasti piteni.

-Mitä veljesi sanoi? Duncan kysyi kiinnostuneena. -Minä muistan olleeni lähinnä helpottunut, kun se ikävä vaatimus

kilttinä olemisesta osoittautui saduksi. En osannut oikein ajatella, että jos joulupukki valvoi kiltteyttäni suunnilleen kuukauden vuodesta, äiti ja isä valvoivat sitä koko vuoden.

Betty tirskahti.

-Johnnie on aina yhtä järkevä, hän sanoi. -"Minä ihmettelinkin, minkä tähden en saanut viime jouluna omaa ponia, vaikka toivoin sitä", hän sanoi. "Ajattelin, että kyllä *joulupukin* olisi pitänyt siihen pystyä. Mutta jos lahjat tulevat äidiltä ja isältä, minä ymmärrän."

-Hyvin loogista, Duncan myönsi.

-No, sitten minä sanoin Johnille, että meidän piti selvittää, mitä Jamie oli ostanut minulle joululahjaksi. Tiesimme, että hän piti tärkeitä tavaroitaan oman huoneensa piironginkaapissa. Mutta 11-vuotiaan epäluuloisuudella hänellä oli paha tapa lukita sekä kaappi että huoneen ovi. Ja syytä olikin, sillä...

-Sano vain, Duncan kehotti. -Mitä sinä menit tekemään? Heititkö kiven sisään ikkunasta ja kiipesit perässä?

-Se olisi varmaan ollut seuraava vaihtoehto, Betty tunnusti. -Mutta päätimme ensiksi yrittää sisään oven kautta. Kuusikukkulalla on vanhat lukot, eivätkä ne paljon pitele. Minä varastin äidin lipastosta hiusneulan, ja niin näppärä olin, että ei mennyt kauaakaan kun lukko raksahti. John piti sen aikaa vahtia rappusissa. Mutta piironki oli kovempi pala.

-Kirves? ehdotti Duncan, jolla tuntui olevan jostakin syystä miellelyhtymä pikku Bettyyn käyttämässä hyvin reippaita keinoja saadakseen tahtonsa perille.

-Älä ole tyhmä! Betty nauroi. -Tein kaikkeni lukon kanssa, mutta sitä ei niin vain tiirikoitukaan auki. Ja sitten John juoksi sanomaan, että Jamie oli tulossa, ja pakenimme niin nopeasti kuin pääsimme.

-Sinä varmaankin otit tästä opiksesi ja odotit kiltisti jouluaamuun, Duncan arveli huvittuneena.

-Kunpa olisinkin! Betty puisti päätään. -Mutta seuraavana iltana me yritimme uudestaan. Kun en vieläkään saanut lukkoa auki, kurkistin piirongin taakse ja tajusin, että sen takaosa ei

ollut umpipuuta. Siellä oli vain levy, joka oli kiinnitetty pikku nauloihin.

-Sorkkarauta? Duncan näytti hyvin kiinnostuneelta.

-Vasara, Betty sanoi. -Lähetin Johnnien hakemaan vajasta vasaraa — jos hän olisi jäänyt kiinni, se olisi näyttänyt vähemmän epäilyttävältä hänen kuin minun kädessäni — ja yhteisvoimin me sorkkapäällä kangotimme takalevyn irti.

Duncan päästi epämääräisen pärskähdyksen, jonka koetti naamioida aivastukseksi.

-Hyvin suorasukaista, hän myönsi. -No, mitä sinä löysit?

Betty huokasi.

-Paketteja, hän sanoi. -Paketteja, joissa ei ollut päällä nimiä.

-Beatrice Stewart, toivottavasti sinä et...

-Kyllä, Betty sanoi surullisesti. -Minä avasin ne *kaikki*.

Enhän voinut tietää, *mitä* Jamie oli minulle ostanut. En edes tiedä, mitä kuvittelin sen olevan — paitsi että sen piti olla jotakin ennenkuulumatonta. Tietenkin me olimme hyvin varovaisia ja avasimme paperit vain käärön päästä ja koetimme kurkistella sisään, mutta osa oli pakko avata kokonaan, muuten emme olisi tienneet, kenelle ne olivat. Minä avasin ja John kääri uudestaan. Olimme aivan varmoja, että Jamie ei huomaisi mitään.

-Hyvin ajattelevaista, myönsi Duncan. -Mutta älä enää pidä hullua jännityksessä. Löysitkö lahjasi?

-Löysin. Betty vaikenen synkkänä.

-No?

Betty huokasi.

-Eräässä paketissa oli tyhjä vihko ja lyijykynä. *Tyhjä vihko ja lyijykynä*, Duncan! Ei edes satukirjaa tai kiiltokuva-albumia, vaan pelkkä tyhjä ruutuvihko! Ja sen vihkon sisäkanteen Jamie oli kirjoittanut minun nimeni.

He kävelivät hetken aivan vaiti kunnioituksesta tätä synkkää uutista kohtaan. Sitten Duncan kysyi varovasti:

-Mitä sinä teit?

-Minäkö? Olin aivan lyöty! Jamie oli viikkokaudet häرنännyt minua ihmeellisellä lahjallani, ja koko ajan hän oli puhunut tyhjästä ruutuvihosta ja lyijykynästä. Nehän minä olin saanut jo

koulusta!

Betty puisti taas päätään.

-Olimme niin masentuneita, että oli vähiltä, ettemme jättäneet kaikkea silleen. Mutta sen verran meillä oli järkeä, että lastasimme paketit takaisin piironkiin ja naputimme takalevyn paikalleen. Ja me olimme synkkiä. Voi, miten synkkiä me olimme! Ensinnäkin olimme kumpikin aika pettyneitä — päättelimme viiden tinasotamiehen olevan Johnin lahja, eikä hän ollut niistä oikein innostunut — ja toiseksi aloimme vähitellen ymmärtää tehneemme jotakin väärää.

-Lohdullista, että sentään jo tässä vaiheessa aloitte miettiä asian moraalista puolta, Duncan sanoi. -Saiko Jamie tietää murrostanne?

-Täytyihän hänen huomata! Mutta hän ei puhunut mitään. Päivät kuluivat, joululähestyminen, mutta minä en osannut nauttia mistään. Sain lausua runon koulun joulujuhlassa, Effie antoi minun vatkata kakkutaikinaa, äiti pienensi minulle jouluksi uuden leningin Rosen vanhasta niin taitavasti, että ei olisi voinut huomata sen olevan käytetty, ja Alex-serkku opetti minua luistelemaan... Mutta minä olin niin pahalla mielellä, että mieluiten vain kyhötin synkkänä lastenkamarin ikkunalla. Seitsemänvuotiaalla saattaa olla melkoiset tunnontuskat, Duncan!

-Varsinkin, kun seitsemänvuotias on pettynyt pahasti, Duncan täydensi.

-Totta kyllä. Mutta uskothan, että enemmän minä sittenkin surin sitä, mitä olin tehnyt ja mitä olin laittanut Johnien tekemään. Koko joulukuusi oli pilalla. Äiti koetti kysellä, olenko kipeä, ja juotti minulle yskänsiirappia, mutta en saanut tunnustetuksi hänelle rikoksiani.

-Toivottavasti tällä tarinalla on onnellisempi loppu kuin mitä luulen, Duncan sanoi toivottomana.

Betty hymyili.

-Se oli vähiltä, hän sanoi. -Jouluaattoiltaan asti minä kestin. Mutta kun olimme vuoteissamme, muut jo nukkuivat ja minä tiesin, että salissa äiti ja isä laittoivat lahjoja sukkiimme aamua

varten... Minä nousin vuoteesta ja hiivin alakertaan. Pääsin salin kynnykselle asti ja näin, että kuusi oli koristeltu ja äiti sitoi juuri kynttilöitä oksiin ja isä oli laittamassa appelsiineja päällimmäiseksi lihaviin, lahjoista muodottomiksi venyneisiin sukkiimme... Ja Effie kantoi sisään maljoja, joissa oli pähkinöitä ja makeisia, ja Jenny kiinnitti ovien yläpuolelle köynnöksiä... Se oli kaikki niin ihanaa ja tuttua, ja minä olin niin huono ihminen!

Duncan ei ehtinyt enää naamioida nauruaan aivastukseen, ja Betty katsoi häneen vihaisesti.

-Älä naura! Minä olin aivan tosissani. Tunsin olevani niin huono ihminen, etten ollut yhtään ansainnut joulua, en lihavaa sukkaani, en appelsiiniäni enkä makeisia... Sen sijaan parahdin itkemään suureen ääneen.

-Vanhempasi mahtoivat ilahtua, Duncan arveli.

-He pelästyivät kuollakseen! Minä itkin niin, ettei minusta saatu irti järkevää sanaa, ja tietysti he kuvittelivat että olin loukannut itseni tai jotenkin sairas. Kieltäydyin hurjasti äidin sylistä ja kaikista hyväilyistä, koska tunsin, etten ollut yhtään ansainnut niitäkään, seisoin vain kynnyksellä ja paruin. Ilmeisesti parkumiseni keskeltä sentään nikottelin Jamien nimen, koska Jenny lähetettiin herättämään tätä, kun muutakaan ei enää keksitty.

-Minä alan olla aika tyytyväinen siihen, että minulla on vain yksi pikkusisko, Duncan mutisi puoleksi itsekseen.

-Jamie parka! Betty sanoi. -Hän tuli alas makeasti haukotellen, katsoi minuun ja sanoi tyynesti: "Vai niin, hän katuu kai sitä että murtautui piironkiini. Älä ulvo, Bet, sinä olet aivan punainen." Ja uskotko, että se vaikutti minuun moninverroin enemmän kuin äidin ja isän vetoamukset. Lakkasin heti paikalla ulvomasta.

-Voin uskoa sen, Duncan myönsi.

-No, ilta oli aika myöhäinen, ennen kuin kaikki oli selvitetty. Sain tietysti ankarat nuhteet, mutta sanottakoon äidin ja isän kunniaksi se, että he arvelivat minun muuten jo kärsineen tarpeeksi. Vitsojen tai muun rangaistuksen sijaan minulle annettiin piparkakku ja maitoa, ja huopaan käärittynä

nukahdin äidin syliin, josta minut oli kannettu vuoteeseeni, sillä sieltä aamulla heräsin. Ja voi Duncan, miten iloinen jouluaamu se oli! Saatoin nauttia sukkanen ihmeellisistä aarteista ja kuusesta ja kaikista herkuista ja koristellusta kirkosta ja serkkujen tulosta. Se oli paras joulu koskaan, sillä olin saanut tunnonrauhan!

-Voi sinua, Sappho, Duncan mutisi puoleksi itsekseni.

-Ja sain myös pakettini, Betty sanoi, -sen, jossa oli tyhjä ruutuvihko ja lyijykynä.

-Kiitit varmaan kauniisti?

-Olen kiittänyt jo monesti. Betty hymyili äkkiä. -Istuin aamulla salin lattialla katselemassa tuota lahjaa yhä vähän hämmentyneenä, kun Jamie tuli luokseni ja kuiskasi korvaani, että oli tarkoittanut lahjansa kirjoitusvihkoksi. ”Kun sinä olet niin hyvä kertomaan juttuja, ajattelin että haluaisit laittaa niitä ylös”, hän sanoi vähän ujosti. Tiedätkö, Duncan, en minä ollut koskaan ajatellut, että voisin kirjoittaa kertomuksia — jotakin muuta kuin mitä koulussa käskettiin, tietenkin. Osasin kirjoittaa, mutta tähän asti olin keksinyt tarinoita vain päässäni.

-Ja entä sen jälkeen? kysyi Duncan, joka aavisti kuulevansa kohta jotakin merkityksellistä.

-Joulupäivän iltana, kun kaikki sisarukseni ja serkut olivat lastenkamarissa pelaamassa uutta peliä, jonka Rob ja Rose olivat saaneet lahjaksi, minä piilouduin salin ikkunalaudalle verhojen taakse, Betty sanoi hiljaa, aivan kuin olisi pelännyt äänekkäämmällä puheella säilyttävänsä tuon muistikuvan pienen tytön. -Ja minä kirjoitin lyijykynällä ruutuvihkoon tarinan työstä, joka teki väärin, mutta katui ja tunnusti, ja sitten kaikki muuttui hyväksi. Se oli hirvittävän lapsellinen ja opettavainen tarina, mutta se oli minun ensimmäinen kertomukseni.

-Etkä sinä olisi koskaan kirjoittanut sitä ilman ruutuvihkoa ja lyijykynää — etkä hiusneulaa ja vasaraa! Duncan täydensi melkein liikuttuneena.

-Aivan niin. Enkä ehkä koskaan olisi kirjoittanut mitään. Betty hymyili vähän nolona. -Oh, en tarkoittanut heittäytyä näin

tunteelliseksi! Mutta se oli ihmeellinen jouluku, enkä minä unohda sitä koskaan.

-Toivottavasti tästä joulukuusta tulee yhtä hyvä, Duncan sanoi hiukan haikeasti, sillä he seisovat nyt Brodien talon portaiden juurella, eikä hän keksinyt enää mitään tekosyytä pitkittää kävelyä.

-Minä toivon, että siitä tulee hyvä sinulle, Betty sanoi. -*Sinä* olisit sen ansainnut. Kiitos, että huolehdit minusta ja tavaroistani!

-Sitä minä voisin tehdä lopun elämäni, Duncan sanoi merkitsevästi.

Betty punastui harmista tajutessaan, että oli antanut Duncanille tekosyyntä puhua tuolla tavalla.

-Etkö sinä tule sisään juomaan teetä? hän kysyi, kuin ei olisi lainkaan ymmärtänyt mitään vihjailuja. -Olet varmaan aivan jäässä, olimme liian kauan puistossa!

-Ei kiitos, Duncan sanoi ja ojensi Bettylle tämän ostokset. - Et sinä pyydä tosissasi.

-Duncan, älä...

-Näemmehän me huomenna meillä. Toivottavasti olet nyt varustautunut niin, että nopeille käsillesi riittää varmasti tarpeita koko illaksi!

-Oh, älä viitsi! Betty'n suupielet painuivat alaspäin. -Duncan, minä en tahtoisi että sinä...

-Hyvää yötä, Sappho. Duncan kosketti hatunlieriään. - Huomiseen.

-Huomiseen!

Betty jäi seisomaan portaiden juurelle syli täynnä ostoksia ja katseli Duncanin jälkeen. Kunpa tämä ei pilaisi heidän ystävyystään noilla sinnikkäillä toiveillaan!

Huokaisten hän nousi portaat ja painoi kyynärpäällään soittokellon nappia, sillä pakettisylyksen kanssa oli mahdotonta kaivaa avainta esiin laukusta.

-Siinähan te olette, Betty-neiti, sanoi Isoäidin palvelijatar Peggy avatessaan oven. -Rouva jo kyseli teitä. Huolestuimme, että olette liukastunut kadulla. Mutta sitten näin, että te tulitte

Duncan-herran seurassa, ja silloin minä ymmärsin.

Betty puri huulta eikä kysynyt, *mitä* Peggy kuvitteli ymmärtäneensä. Sen sijaan hän romahdutti ostoksensa eteisen pöydälle ja alkoi riisua päällysvaatteitaan.

-Onko Rosie tullut? hän kysyi.

-On kyllä, neiti. Hän on rouvan kanssa kirjastossa. Tee on kohta pöydässä.

Betty pujahti kirjastoon, ja häntä vastaan tulvahti ihastuttava lämpö. Nyt vasta hän tajusi, että oli itsekkin aika tavalla kylmettynyt heidän pitkällisen kotimatkinsa aikana, ja kyykistyi takkatulen ääreen hieromaan käsiään.

-Minä jo murehdin sinua, Isoäiti sanoi lempeästi. Hänen sylissään oli kirjoituslupusta, ja hän kirjoitti joulukortteja kauniilla, vanhanaikaisella käsialallaan. -Viivyt kovin kauan. Onneksi Peggy sitten näki sinun olevan Duncanin seurassa. Mikset pyytänyt häntä teelle?

-Hänellä oli kiire, Betty sanoi.

Rosie, joka oli lukevinaan maantieteen kokeeseen, mutta tosiasiassa lojui tyynyjen keskellä takan ääressä ja särki pähkinöitä oppikirja puoleksi kuorten alle hautautuneena, tirskahti.

-Kiire, hän sanoi. -Siitä on nyt kaksi tuntia, kun me erosimme seminaarin portilla, ja sinä sanoit pikaisesti käyväsi ostoksilla. Jos Duncan on ehtinyt olla kanssasi koko tämän ajan...

-Me muistelimme menneitä, Betty sanoi nopeasti. -Menneitä jouluja, tarkoitan. Lapsuusjouluja.

Isoäiti naurahti.

-Menneitä todellakin! Missä sinun ”menneesi” ovat, lapsi? Kymmenen vuoden takana?

-Kahdentoista, tässä tapauksessa, Betty sanoi nauraen.

Isoäiti hymyili ja kuivasi kirjoittamansa kortin huolellisesti imupaperilla.

-Voi hyvä tavaton. Kun *minä* muistelen menneitä, puhutaan aina puolen vuosisadan takaisista tapahtumista!

-Muistelkaa, Isoäiti! Betty huudahti innokkaana toivoen sekä

hyvää tarinaa että Duncanin olemassaolon unohtamista. -Mikä on teidän paras joulumuistonne?

-Minä olen kuullut ne kaikki, Rosie huomautti. -Se joulu, kun olitte menneet kesällä isoisän kanssa naimisiin... Ja se joulu, kun äiti oli vauva...

-Hyvä lapsi, Isoäiti sanoi vähän moittien, -luuletko sinä, ettei minulla ollut mitään elämää, ennen kuin tapasin isoisäsi?

Rosie näytti hämmentyneeltä. Hän ei selvästikään ollut ottanut sellaista mahdollisuutta huomioon.

-Kertokaa, Isoäiti, Betty kerjäsi ja tarttui vielä kylmällä kädellään vanhan rouvan ryppyiseen käteen.

Isoäiti katsoi häneen hellästi.

-Lapsi kulta, hän mutisi. -Kun minä olin sinun ikäisesi, tai oikeastaan muutamia vuosia nuorempi...

-Niin? Betty kohottautui innokkaana.

-Hyvänen aika. Isoäiti veti kätensä hänen kädestään ja järjesteli hetken joulukorttejaan. -No, hyvä on. Sinä jouluna minä olin kuudentoista, ja maa oli sodassa.

-Krimilläkö? Betty kysyi.

-Krimillä, Venäjää vastaan. Minun isäni oli ammatiltaan upseeri, ja hän oli ollut sodassa jo vuoden. Olimme saaneet muutamia kirjeitä, mutta aika oli silloin toinen. Ei posti kulkenut sillä tavalla kuin nyt, lennätin oli hyvin harvinainen, emmekä me edes uneksineet puhelimesta. Mutta olimme kiitollisia jokaisesta lyhyestäkin viestistä, joka isältä tuli, sillä sanomalehdet kirjoittivat kauheita asioita Sevastopolista.

-Minä en olisi kestänyt, Rosie sanoi hiljaa.

Isoäiti hymyili.

-Eihän meillä ollut vaihtoehtoa, lapsukainen! Meidän oli vain selvittävä. Minun äitini oli vahva ja rohkea nainen, ja hän johti koko taloa samalla reippaudella kuin isä komppaniaansa. Mutta joskus näin hänen itkevän, kun hän kuvitteli, ettei ketään ollut läsnä. Ymmärrättehän, että siihen aikaan mies oli todella perheen turva. Ei meillä, minulla ja sisarillani saati sitten äidillä, ollut mitään mahdollisuutta ansiotyöhön. Jos isälle olisi tapahtunut jotakin, olisimme jääneet vähäisen omaisuutemme

ja sukulaisten armeliaisuuden varaan.

-Miksi teillä ei ollut mahdollisuutta työhön? Rosie kysyi hämmästyneenä.

-Hyvä lapsi, mehän olimme säätyläistyttöjä! Korkeintaan olisimme voineet mennä seuraneidiksi jollekin ylempään yhteiskuntaluokkaan kuuluvalla naiselle. Käsitähän, että siihen aikaan hieno nainen ei voinut tehdä työtä kuin kotonaan.

-Suffragettien aatteissa on epäilemättä jotakin hyvää, Betty sanoi viattomasti.

-Ole vaiti, Isoäiti nuhteli. -No, joka tapauksessa joulukuu oli tulossa. Millainen siitäkin tulisi! Meillä ei ollut juurikaan ylimääräistä rahaa ruokaan tai lahjoihin, emmekä todellakaan olleet joulumielellä, vaikka koetimme olla reippaita. Minä ja sisareni — meitä oli viisi tyttöä, mikä jo yksistään oli isälle melkoinen onnettomuus, sillä meidät olisi pitänyt saada hyviin naimisiin — teimme sitten päätöksen. Me emme viettäisi joulua lainkaan.

-Ette viettäisi! Rosie puuskahti kauhuissaan.

-Tarkoitan, että tietysti menisimme kirkkoon ja voisimme laulaa virsiä ja lukea Raamattua kotona, mutta me jättäisimme kaiken turhuuden väliin. Me keskittyisimme siihen, mistä joulussa on kysymys, emme itsemme hemmotteluun. Näin voisimme säästää rahaa ja se auttaisi meidät pitkän talven yli, kunnes isä toivottavasti palaisi.

-Se... Betty puri huultaan. -Tarkoitan, että se oli tietysti hyvä päätös, mutta...

Isoäiti hymyili lempeästi.

-Sellainen päätös tekisi hyvää monelle ihmiselle nykyäänkin, hän sanoi. -Me touhuamme niin paljon kaikesta turhasta, ruuasta ja lahjoista, huvituksista ja koristeista. Mutta vain vähän on tarpeen. Meillä oli vielä toisemme, ja uskoimme isänkin olevan elossa, ja meillä oli Vapahtaja. Mitä muuta me tarvitsimme?

Betty ja Rosie nyökkäsivät vaiti. He tiesivät, että Isoäiti oli oikeassa, mutta samalla he tunsivat pistoksen tunnossaan, kun eivät voineet ajatella niin korutonta joulua suurellakaan

innostuksella.

-Kerroimme tämän puritaanisen päätöksemme äidille, ja hän syleili meitä ja sanoi meitä rakkaiksi tytöikseen. Suoraan sanoen, Isoäiti tunnusti ja hänen silmissään pilkahti, -olimme hiukan pettyneitä. Emme me 1850-luvun tytöt olleet niin paljon teitä nykypäivän tyttöjä hurskaampia, ettemmekö olisi salaa mielessämme toivoneet äidin torjuvan ehdotuksemme ja sanovan, että viettäisimme joulua kuten ennenkin! Mutta hän ei sanonut mitään sellaista.

-Minä olen kauhean huono ihminen, Betty julisti jo toistamiseen sinä iltana. -Minä tarkoitan, että...

Isoäiti taputti hänen hiuksiaan.

-Et sinä ole sen huonompi kuin mekään olimme, hän sanoi. -Eihän Jumala olisi antanut meille kaikkea ihanaa ja kaunista, ellei olisi tarkoitus, että nautimme siitä! Ei ole väärin iloita joulun ulkoisista muodoista, kunhan ne eivät nouse pääasiaksi. Ja me lohdutimme toisiamme sillä ajatuksella, että seuraavana jouluna isä olisi kotona, ja sitten juhlimme niin, että koko kaupunki sen tietäisi.

-Juhlitteko te? kysyi Rosie, joka näytti innokkaalta hyppäämään heti tuohon seuraavaan jouluun.

-Odotahan nyt, kultaseni. Isoäiti sulki hetkeksi silmänsä, kuin olisi koonnut ajatuksiaan. -Jouluaattoiltana meidän talossamme oli yleensä kova touhu ja hälinä. Siihen aikaan ei juuri kenelläkään ollut joulukuusta, vaan meillä oli tapana koristella huoneet havuköynnöksin, rautatammen oksin ja mistelein. Äiti ja sisäkkö olivat kiillottaneet kaikki hopeiset kynttilänjalat, ja kokki laittoi keittiössä ruokia, jotka saivat veden kielellemme.

-Oh, sanoi Rosie ihastuneena.

-Ja tavallisesti jokaisella meistä tytöistä olisi ollut uusi leninki odottamassa seuraavaa aamua, Isoäiti jatkoi. -Siihen aikaan puvut olivat tavattoman leveitä, niin että niiden alla pidettiin vannehametta helmaa kohottamassa, ja miehusta oli hyvin tiukka ja hihat leveitä. Mutta toisin kuin te nykyajan tytöt, jotka pukeudutte kapeisiin hameisiin ja sen sijaan koetatte

saada tukkanne mahdollisimman kuohkeaksi, me kampasimme hiuksemme päätä myöten. Kiersimme kuitenkin ohimoillemme kuumalla hiilihangolla korkkiruuvikiharoita, jotka sidoin silkkinauhoin.

-Oh, sanoi nyt Bettykin.

-Joka tapauksessa *sinä* jouluna ei ollut puhuttakaan köynnöksistä tai herkkuruuista tai uusista leningeistä, Isoäiti sanoi tiukasti. -Meidän vanhat pukumme oli pesty ja silitetty, ja ne olivat kyllä siisteinä odottamassa, mutta eiväthän ne olleet uusia. Ja joulupäiväksi äiti oli käskenyt kokin laittaa tavallisen sunnuntaipäivällisen. Kynttilöitä poltimme säästäen, ja hopeisista kynttilänjaloistakin äiti oli joutunut myymään kaksi, kun raha oli oikein tiukalla.

-Mutta te olitte reippaita, Betty sanoi ihailen.

-Emme nyt aivan niinkään! Kun jouluaattoiltana vetäydyimme nukkumaan, tunnustan, että me kaikki itkimme – jopa minä, joka olin sentään jo kuudentoista ja esikoinen, jonka olisi pitänyt ymmärtää paremmin! Äiti oli sanonut, että joululahjaksi saisimme kaikki nukkua vähän pidempään, ja hän herättäisi meidät vasta niin, että hyvin ehtisimme kirkkoon. Mutta kun nuori ihminen on tottunut toisenlaisiin joululahjoihin...

Kirjastoon laskeutui hetkeksi syvä hiljaisuus. Yhtäkkiä Betty melkein katui, että oli kättänyt Isoäitiä muistelemaan. Hän oli kuvitellut kuulevansa ennemminkin tarinoita tanssiaispuvuista, kiharoista, silkkinauhoista, mistelinoksista ja hopeisista kynttilänjaloista kuin urhoollisesta kieltäytyksestä sota-aikaan.

-En tiedä, mikä minut herätti jouluaamuna, Isoäiti jatkoi hiljaisella äänellä. -Sisareni nukkuivat syvässä unessa, mutta minä olin yhtäkkiä aivan virkeä. Ensiksi muistin, että oli joulukuu – sitten muistin, että meillä ei olisi mitään sen ulkoisia merkkejä – ja sitten päätin, etten murehtisi moista. Sen sijaan nousisin ja menisin alakertaan keittäjää herättämättä laittamaan teetä ja puuroa viedäkseni aamiaisen äidille vuoteeseen. Vaikka me emme saisi joululahjoja, ei sen sitä

tarvinnut tarkoittaa, ettei rakas äiti saisi!

-Te rakastitte varmaan äitiänne kovasti, Betty sanoi hellästi.

-Voi sentään, kyllä! Meillä oli hyvä äiti. Kuten teillä molemmilla. Isoäiti taputti sekä Bettyä että Rosieta poskelle. -Yhtäkkiä olin yhtä iloinen ja jännittynyt kuin jouluaamuna kuuluukin. Ajattelin, miten äiti hämmästyisi ja ilahtuisi saadessaan syödä aamiaisensa lämpimässä vuoteessa, ennen kuin nousisi ylös puuhaamaan, ja miten minä saisin siinä puhella hänen kanssaan rauhassa pienen hetken. Minä olin jo aikuisuuden kynnyksellä ja kaipasin vähän enemmän äidin tukea kuin pienemmät sisareni.

Betty avasi suunsa kysyäkseen, oliko Isoäidillä ollut tuohon aikaan ihailijoita, mutta nielaisi kysymyksen. Rosie oli varmaan jo kuullut kyllikseen tarinoita isoisästään.

-Pukeuduin niin nopeasti kuin pimeässä saatoin ja hiivin portaisiin, Isoäiti jatkoi. -Meidän vanhassa talossamme oli jyrkät, kapeat portaat, joiden jokaisen rappusen opimme vähitellen ulkoa, kun juoksimme niitä ylös alas huonossa valaistuksessa — silloin meillä ei ollut vielä kaasuvaloakaan, vaan käytimme kynttilöitä. Haparoin rappusten yläpäähän, mutta hämmästyin tajutessani, ettei alakerta ollutkaan täysin pimeänä. Salista kajasti valoa, ja ensimmäinen ajatukseni oli tulipalo ja toinen murtovarkaus. Olin kuullut tornikellon lyövän neljää, kun nousin, eikä kenenkään pitänyt olla vielä jalkeilla.

-Oh, mutisivat Betty ja Rosie yhteen ääneen. Rosien pähkinä oli jäänyt puolitiehen, eikä Betty uskaltanut vaihtaa asentoa, vaikka hänen jalkansa puutuivat takan äärellä.

-Koska savun hajua ei tuntunut, päädyin siihen, että kyseessä oli murtovaras, jatkoi Isoäiti. -Silloin muistin, että portaiden seinällä oli isän vanha miekka. Nostin sen kiinnikkeistään ja jatkoin matkaani. Päätin, että oli vastassa mitä tahansa, tekisin parhaani kotini puolustamiseksi.

Tytöt katsoivat toisiinsa. Jos heillä oli vaikeuksia kuvitella Isoäiti nuorena tyttönä, vielä vaikeampaa oli kuvitella tämä ase kädessä käymässä murtovarasta vastaan.

-Hiivin alas niin hiljaa kuin saatoin leveine helmoineni. Miekka painoi hirvittävästi, mutta pelästys antoi minulle voimaa, vaikka mietinkin, saisinko koskaan nostettua sitä pääni yläpuolelle niin, että voisin lyödä.

Betty painoi käden suulleen. Ajatus Isoäidistä *lyömässä* miekalla oli kerta kaikkiaan täysin mahdoton.

-Soh, tyttö, älä naura, Isoäiti nuhteli hymyillen. -Minä olin aivan tosissani, olinhan sotilaan tytär! Eikä olisi ollut ensimmäinen kerta, kun varkaat olisivat tunkeutuneet taloon, jossa tiedettiin olevan vain naisväkeä. No, lähestyin salin ovea, joka oli raollaan. Valmistauduin nostamaan miekkani. Ja sitten minä näin sen.

-Minkä? Betty ja Rosie kysyivät taas yhteen ääneen.

-Miekan. Toisen miekan, joka riippui kuluneessa nahkavyössä salin ovenkahvassa. Isän miekan. Sen, jonka hän oli ottanut mukaansa sotaan.

-Tarkoitatteko te, että... Betty änkytti.

Isoäiti heläytti melkein tyttömäisen naurun.

-Seisoin hetken paikallani aivan suolapatsaana, sitten työnsin salin oven auki. Takkatuli oli kohennettu, muutamat kynttilät paloivat, ja nojatuolissa takan ääressä istui univormussaan isäni äiti polvellaan. Se, etteivät he kaatuneet kuolleina maahan minun ilmaantuessani varoittamatta ovesta hurjasti aseistautuneena, kertoo vain siitä, miten lujaa tekoa entisajan ihmiset olivat!

-Miten... kuinka hän oli... Betty ja Rosie änkyttivät.

Isoäidin kasvot loistivat, aivan kuin hän olisi elänyt uudelleen tuota ihmeellistä aamua.

-Hän oli haavoittunut käsivarteen. Häntä oli niin varjeltu, että luoti oli mennyt läpi, eikä haavakuumetta tullut, vaan hänet lähetettiin kotiin toipumaan. Hän oli matkustanut koko sen pitkän matkan kaukaa Krimiltä ja saapunut kotiin jouluyönä — löytääkseen talon täysin valmistautumattomana mihinkään juhlaan.

-Mutta tuskin hän kaipasi köynnöksiä ja hopeita, kun pääsi teidän luoksenne, Betty sanoi onnellisena.

Isoäiti kumartui suutelemaan häntä otsalle.

-Kultaseni, olet aivan oikeassa, hän sanoi lempeästi. -Sillä äidin silmät loistivat kirikkaammin kuin mitkään kynttilät, ja kun minä juoksin isän syliin, en edes muistanut, että olisin koskaan toivonut mitään muuta lahjaa! Juostessani heitin miekan kädestäni, ja se liukui salin lattiaa pitkin ja osui suureen messinkiseen lattiamaljakkoon, joka kumahti kuin kirkonkello. Eikä totisesti Beggin talossa ollut sen jälkeen enää ketään nukkumassa! Ja oli aivan uskomatonta, miten nopeasti tulisijat saatiin syttymään ja aamiainen valmiiksi — aivan kuin me kukaan olisimme välittäneet vähääkään ruuasta, kun saimme olla isän kanssa!

-Isänne ehkä välitti, hän oli varmaan nälkäinen, Betty sanoi kyöneleet silmissä.

-Aivan oikein, rakkaani, hän oli nälkäinen. Ja me syötimme hänet niin hyvin kuin saatoimme, ja vaikka hän oli väsynyt ja hänellä oli kipuja kädessään, hän lähti kanssamme kirkkoon. Voitte uskoa, tytöt, että me emme jaksaneet murehtia vanhoja pukujamme tai koristelematonta kotiamme, kun saimme kävellä hänen kanssaan keskikäytävää omaan penkkiimme, ja naapurit ja ystävät nyökkäilivät ja hymyilivät meille.

-Voi isoäiti, Rosie huudahti. -Miksi et ole aiemmin kertonut tuota!

-Ehkä minä olenkin, Isoäiti sanoi lempeästi. -Ehkä sinä et vain ole välittänyt kuunnella tarinaa joulusta, jota ei ollut tarkoitus juhlia.

Rosie punastui vähän ja kahmaisi pähkinänkuoret kirjansa päältä. Isoäiti puolestaan nousi keppinsä varassa.

-Se oli yksi elämäni onnellisimpia jouluja, hän sanoi lempeästi. -Mutta silti minä toivon hartaasti, ettei sellaista joulua enää tule kellekään — ettei kukaan enää joutuisi murehtimaan rakkaastaan rintamalla! Ja nyt luulen, että Peggyllä on tee valmiina. Emmeköhän me mene juomaan.

Betty jäi viimeiseksi kirjastoon. Hän ohitti seinällä olevan Charlie-prinssin kuvan, jonka eteen Peggy oli viimeksi aamulla vaihtanut tuoreet valkoiset ruusut, ja pysähtyi ikkunaan.

Lumisade oli tihentynyt, naapuritalojen valot vilkkuivat tuiskun läpi, ruokasalista kuului astioiden kalinaa ja iloista puhetta.

Niin monta joulua, niin monta kertomusta — niin huolettomia, niin vakavia! Hän painoi hetkeksi otsansa ikkunalasiin. Miten kiitollinen hän sai olla hyvästä elämästään! Mitä tulevaisuus ikinä toisi tullessaan, tällä hetkellä hän oli yhtäkkiä täydellisen onnellinen.

Samassa ovi avautui.

-Etkö sinä tulekaan? Rosien hilpeä ääni kysyi. -Ellet joudu, et kuule, kun Isoäiti kertoo ensitanssiaisistaan!

~*~*~*~

Tähän päättyy joulupäivän tarina.

Tapaninpäivän tarina julkaistaan huomenna klo 20.

Lahjatoiveissanne olivat menneet joulut, muistot henkilöiden lapsuudesta ja nuoruudesta. Toivottavasti ne miellyttivät teitä!

Voin paljastaa, että Bettyn tempaus perustuu todellisuuteen. Oma äitini, vanhempana kuin Betty tässä, murtautui sisarensa kanssa heidän vanhimman siskonsa kaappiin, kun tämä oli tarpeeksi kauan kiusannut tyttöjä hienolla joululahjalla. Pettymys taisi olla melkein yhtä iso kuin Bettyllä ja Johnilla tässä. Mitä taas tulee Isoäidin kertomukseen, minua häiritsi koko ajan ajatus Pikku naisista — mutta Isoäiti tahtoi kertoa tarinansa täsmälleen näin, enkä minä voinut sille mitään!

Sijoitin tämän muisteluhetken siihen joulukuun 1905 iltaan, jota seuraavana iltana Bettyn ystäväpiiri kokoontui Flemingille joululahjavalvojaisiin. Tuosta tilaisuudesta tuli Betty-paralle ikimuistoinen, mutta ei sillä romanttisella tavalla kuin hän oli erään suuren ja merkittävän tapahtuman kuvitellut. Voit lukea tuosta illasta lisää täältä.